

"אשר קדשנו בקדושתו של אהרן"

בברכת כהנים, ג' פסוקים, ט"ו תיבות, ס' אותיות רמז נפלא על ביטול חטא העגל בשישים

בפרשתנו פרשת נשא אנו למדים על מצות ברכת כהנים (במדבר ו-כב): "וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

נוסח ברכת כהנים הוא כפי המבואר בגמרא (סוטה לט.) ונפסק להלכה בטור ובשלחן ערוך (או"ח סימן קכח סעיף יא): "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". וצריך ביאור מה ראו חכמינו ז"ל על ככה לשנות נוסח הברכה מכל הברכות שתיקנו בהם: "אשר קדשנו במצוותיו", ואילו כאן לא רק שלא הזכירו "במצוותיו", אלא זאת ועוד שבמקום זה הזכירו "בקדושתו של אהרן".

ביאור נפלא על הנוסח: "בקדושתו של אהרן"

פתח דברינו יאיר במה שמצינו על כך ביאור נפלא שמצוה לפרסמו, בסידור "אוצר התפלות" (ח"ב בברכת כהנים של שלוש רגלים) בפירושו "דובר שלום", על פי מה שמצינו בפרשת שמיני ביום חנוכת המשכן כתוב (ויקרא ט-כב): "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם". ופירש רש"י: "ויברכם - ברכת כהנים, יברכך, יאר, ישא". ואמרו על כך בתורת כהנים (פרשת שמיני אות יז): "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, באותה שעה זכה במתנות כהונה, וזכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים".

נמצינו למדים מזה כי אהרן הכהן זכה להשיג ברוח קדשו, לברך את ישראל בברכת הכהנים בבחינת אינו מצווה ועושה עוד לפני שניתנה להם המצוה, ובזכות הקדמה זו: "זכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים". הנה כי כן מטעם זה לא תקנו חכמינו ז"ל לכהנים לברך: "אשר

קדשנו במצוותיו", אלא במקום זה: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", להורות בזה שזכו הכהנים למצוה זו בזכות קדושתו של אהרן, שהשיג מעצמו ברכה זו לפני שהיתה מצוה, ובזכותו זכו הכהנים לקבל מצוה זו לדורות עולם.

ונראה להביא ראיה ברורה לרעיון נשגב זה, ממה שכתב הרמב"ם (הלכות תרומות פט"ו הכ"ב): "כל האוכל תרומה מברך אותו מאכל [המוציא, או בורא פרי העץ], ואחר כך מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה". וכן כתב הרמב"ם (הלכות בכורים פ"א ה"ב): "וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה, מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול כך וכך".

הרי מבואר שבכל מתנות כהונה מברכים הכהנים ברכה בנוסח זה: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן". ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא עם דברי התורת כהנים הנ"ל: "באותה שעה זכה במתנות כהונה, וזכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים", לכן כמו שמברכים על ברכת כהנים: "בקדושתו של אהרן", כן מברכים נוסח זה בכל מתנות כהונה, אשר הכהנים זכו בהן בזכות אהרן הכהן.

אהרן השיג ברכת כהנים בזכות מסירות נפשו להצלת ישראל

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים נראה לומר רעיון חדש, לבאר מה שתיקנו בנוסח הברכה: "בקדושתו של אהרן", כי כאשר נתבונן להבין מה היתה הסיבה, שבירך אהרן את ישראל בברכת הכהנים ביום חנוכת המשכן עוד לפני שנצטווה על כך, נשכיל להבין שהכל היה קשור לכפרה על חטא העגל, שנתגלה ביום חנוכת המשכן על ידי שהשרה הקב"ה את שכינתו בישראל.

והרי הם הפסוקים בפרשת שמיני בחנוכת המשכן (ויקרא ט-א): "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני ה'. ואל בני ישראל תדבר לאמר, קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה... כי היום ה' נראה אליכם".

ופירש רש"י: "ויהי ביום השמיני - שמיני למילואים הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום... ולזקני ישראל - להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס. קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה. כי היום ה' נראה אליכם - להשרות שכינתו במעשה ידיכם... קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת".

והנה אחרי שגמר אהרן להקריב את כל הקרבנות - שלו ושל ישראל, כתוב (שם כב): "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם [בברכת הכהנים כנ"ל], וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים, ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד, ויצאו ויברכו את העם, וירא כבוד ה' אל כל העם. ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים, וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם".

ופירש רש"י: "ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד, למה נכנסו... כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר, יודע אני שכועס הקב"ה עלי, ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל, אמר לו למשה, משה אחי, כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי, מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל".

ויצאו ויברכו את העם. אמרו (תהלים צ-ז) ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, לפי שכל ז' ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו, ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לכך אמר להם (ויקרא ט-ו) זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו".

**מדוע שינו חכמינו ז"ל בנוסח ברכת הכהנים:
"אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", ולא "אשר קדשנו במצוותיו"
ישוב נפלא של הדובר שלום על פי המדרש,
שזכה אהרן להשיג ברוח הקודש ברכת כהנים עוד לפני שנצטווה
מדרש: "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם,
באותה שעה זכה בנשיאת כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים"
"אשר קדשנו בקדושתו של אהרן",
שזכה להשיג ברכת כהנים ברוח הקודש עוד לפני שנצטווה על כך**

הרי לנו דברים ברורים ומאירים כשמש, כי כל העבודות שעבד אהרן באותו יום היו קשורות לכפרה על חטא העגל, שהרי הקרבן הראשון שהקריב אהרן במשכן באותו יום: "עגל בן בקר", היה כדי לכפר על חטא העגל, וכל התפלות שהתפללו משה ואהרן באותו יום על השראת השכינה, היו כדי להוכיח לישראל שכיפר להם הקב"ה על חטא העגל.

וזהו שכתוב בפרשת פקודי (שמות לח-כא): "אלה פקודי המשכן משכן העדות", ופירש רש"י: "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם". לפי זה נראה ברור [כמו שנביא הוכחה ברורה על כך], כי גם ברכת כהנים שבירך אהרן את ישראל באותו יום, היתה קשורה לכפרה על חטא העגל, כי ביקש להוכיח לישראל שהקב"ה עדיין אוהב אותם ומברך אותם בכל הברכות.

שלוש רגלים כפרה על חטא העגל

רחש לבי דבר טוב לבאר הקשר בין ברכת כהנים לכפרה על חטא העגל, על פי מה שכתוב בפרשת בלק כאשר הלך בלעם הרשע לקלל את ישראל (במדבר כב-כח): "ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים". ופירש רש"י: "זה שלש רגלים, רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה". וצריך ביאור מדוע הזכירה האתון את הזכות של שלש רגלים יותר מכל המצוות, כדי להציל את ישראל מקללת בלעם.

וביאר בספר "בנין אריאל" (סוף פרשת בלק) הענין בזה, על פי מה שכתוב (במדבר כד-א): "וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו". ופירש רש"י: "וישת אל המדבר פניו, כתרגומו". וכוונתו על מה שמפרש בתרגום אונקלוס: "ושוי לקבל עגלא דעבדו ישראל

במדברא". כלומר בלעם הרשע שת את פניו אל המדבר כדי לעורר את חטא העגל, בחושבו שבכך יוכל לקלל את ישראל.

והנה הפייטן האלקי רבי אליעזר הקליר יסד ביום שני של פסח (שמונה עשרה של שחרית ד"ה אז על כל): "יוקש אלה אלהיך אשר תעו בלעדי, יכפר אלה באלה הם מועדי". פירוש, מה שחטאו בעגל בתיבת "אלה" באמרם (שמות לב-ד): "אלה אלהיך ישראל", יתכפר בתיבת "אלה" שהם המועדים שעליהם נאמר (ויקרא כג-ב): "אלה הם מועדי".

מעתה מבואר היטב מה שרמזה האתון לבלעם, שביקש לקלל את ישראל על ידי שיעורר עליהם חטא העגל: "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים". ופירש רש"י: "רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה". כלומר הלא על ידי שעתידים לחגוג שלש רגלים יתכפר חטא העגל, אם כן ברור שלא תצליח לקללם בגלל חטא העגל.

ש"ס שעות בשלש רגלים מבטלים ו' שעות בחטא העגל

ועתה בא וראה נפלאות מתורת ה' ב"תורת היהודי הקדוש" (מועדי ה' דף פה), אשר ביאר בדברי קדשו כי האתון הזכירה לבלעם הזכות של שלש רגלים, כדי לבטל בכך הקטרוג שביקש בלעם לעורר על ישראל מחמת חטא העגל, ומוסיף לבאר מדוע באמת שלש רגלים הם כפרה על חטא העגל, כי שיעור השעות שיש בימים של כל השלש רגלים, מבטלים בקדושתם בששים את השעות שחטאו ישראל בעגל.

כי כאשר נתבונן נראה שחטא העגל נמשך שש שעות, שהרי כתוב (שמות לב א): "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר, ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר

ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו". ופירש רש"י: "כי בושש משה, כי כשעלה משה להר אמר להם, לסוף ארבעים יום אני בא בתוך ו' שעות, כסבורים הם שאותו יום שעלה מן המנין הוא, והוא אמר להם שלימים, ארבעים יום ולילו עמו, ויום עלייתו אין לילו עמו". נמצא שטעו בחשבונם להקדים את השלמת ארבעים יום ביום אחד לפני הזמן.

והנה אחרי שהשליך אהרן את נזמי הזהב בתוך האש ויצא העגל הזהב כתוב (שם לב ה): "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר", [רש"י: חג לה' מחר, ולא היום, שמא יבא משה קודם שיעבדוהו], "וישכימו ממחרת ויעלו עולות ויגשו שלמים, וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק". הרי מבואר שהקריבו קרבנות לעגל מהבוקר עד שש שעות, שאז ירד משה מן ההר ושבר את הלוחות ויטחן את העגל עד דק.

מעתה מאחר שמקרא מלא דיבר הכתוב (שם לב-לד): "וביום פקדי ופקדתי עליהם את חטאתם". ופירש רש"י: "תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העוונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל". הרי מבואר שבכל דור ודור צריך כפרה על שש השעות שחטאו ישראל בעגל.

והנה ידוע כלל גדול בדיני איסור והיתר שכל איסור בטל בששים היתר, ולפי זה כדי לכפר על שש שעות שחטאו ישראל בעגל, צריך לבטלם בששים פעמים שעות מצד הקדושה שהם ש"ס שעות, לפי זה מחדש היהודי הקדוש כי בשלש רגלים ישנם ט"ו ימים, שבעה ימי פסח, יום אחד של חג השבועות, שבעה ימי סוכות, ובט"ו ימים אלו אשר בכל אחד כ"ד שעות הרי הם בסך הכל ש"ס שעות המבטלים בקדושתם את שש שעות שחטאו ישראל בעגל.

בם אלה אלהיך ישראל, עד כאן דברי ספר כתב יד שהביא הרב ז"ל שם יעויין שם.

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא רמז הכתוב, מה שאמר הש"ית למשה רבינו ע"ה אחר מעשה העגל (שמות לג-ט) אני אעביר כל טובי על פניך, תיבת טוב"י תחלקנה לשתיים וקרי בה ט"ו בי, פירוש בשביל תיקון עון העגל לבטל שש שעות של איסור, אני אעביר כל ט"ו יום של פסח ושבועות וסוכות, בי, כלומר בקדושת, כדי לבטל איסור שש שעות בקדושת ש"ס שעות של ט"ו ימים אלו".

ג' פסוקים בברכת כהנים ט"ו תיבות וששים אותיות

והאיר ה' את עיני במתנת חנים, כי על פי האמור יאירו עינינו להבין מה שמצינו בברכת כהנים שיש בהם שלושה פסוקים: יברכך, יאר, ישא, הכלולים מן חמש עשרה תיבות, אשר יש בהם בין הכל ששים אותיות, וצריך ביאור להבין ענין השילוב של ג' מספרים אלו: שלושה, חמש עשרה, ששים.

אך לפי האמור יש לומר כי ג' מספרים אלו קשורים לכפרה על חטא העגל, הא כיצד, שלושה פסוקים הם כנגד שלוש רגלים המכפרים בקדושתם על חטא העגל. חמש עשרה תיבות בכל ג' הברכות הן כנגד ט"ו ימים שיש בשלש רגלים, ויש בהם ששים אותיות כדי לרמז כי ט"ו ימים אלו של שלוש רגלים מבטלים בששים את שש השעות של חטא העגל.

ויש להוסיף עוד כי מטעם זה מצינו בברכת כהנים שש ברכות, שתי ברכות בכל פסוק, ברכה א: "יברכך", ברכה ב: "וישמרך", ברכה ג: "יאר", ברכה ד: "ויחנך", ברכה ה: "ישא", ברכה ו: "שלום", כדי לכפר ולהמתיק בכך את שש השעות שחטאו ישראל בעגל.

וימתק להבין בזה טעם לשבח, מדוע צוה הקב"ה לאהרן ובניו הכהנים לברך את ישראל, כי קודם שחטאו ישראל בעגל לא היו צריכים לקבל את הברכה על ידי הכהנים, כי אז נמשכו להם צינורות הברכות מאת הקב"ה בעצמו שלא על ידי שליח, אולם אחרי שחטאו ישראל בעגל פגמו בצינורות השפע, צוה הקב"ה על הכהנים משבט לוי שלא חטאו בעגל שימשיכו את הברכה לישראל, לכן רמז הקב"ה בברכת כהנים הכפרה על חטא העגל משלש רגלים, כדי שבזכות זה יזכו הכהנים להמשיך הברכות לישראל.

היהודי הקדוש: חטא העגל נמשך שש שעות, מהבוקר שאחר עשיית העגל עד שירד משה בשיעה ששית

בט"ו ימים בשלש רגלים ישנן ש"ס שעות המבטלים בקדושתם בששים שש שעות שחטאו ישראל בעגל

בברכת כהנים יש ג' פסוקים כנגד שלש רגלים, ט"ו תיבות כנגד ט"ו ימים, ס' אותיות כנגד ביטול בס'

בפעם הראשונה בדרך אהרן את ישראל בברכת כהנים, אחרי שירד מעשות החטאת לכפר על חטא העגל

הנה כי כן מבואר היטב מנין ידע רש"י, שהכוונה בזה אפילו על המבזה רק את חול המועד, כי מאחר שבתוך חשבון הט"ו ימים של שלש רגלים, שיש בהם ש"ס שעות לבטל שש שעות של חטא העגל נמנים גם ימי חול המועד, כי בלי חול המועד אין לנו ט"ו ימים, הרי ברור שגם המבזה ימי חול המועד נחשב כאילו עובד עבודה זרה, שהרי אז חסרים לו ימים לבטל את חטא העגל בששים, אלו דבריו המתוקים.

ד' פעמים "אלה" במסורה

רעיון נפלא זה מצינו גם בספר "בן יהודע" להגה"ק בעל "בן איש חי" על אגדות הש"ס (מגילה לב. ד"ה וידבר משה) בשם ספר "שער החצר", אשר הוסיף לפרש בזה מסורה של ד' פעמים "אלה", וזה לשון קדשו:

"ונראה לי בס"ד בהקדים מה שכתב הרב שער החצר ז"ל בשם ספר כתב יד, וזה לשונו ידוע מה שאמרו רז"ל, כי כשעבדו ישראל את העגל היה שש שעות ולא יותר, וקיימא לן בביטול האיסור צריך ששים כנגדו, ועל כן כדי שיתבטל האיסור של שש שעות, מה עשה הקב"ה תיקון לישראל שלש רגלים, שהם שבעת ימי סוכה ושבעת ימי פסח ויום אחד של שבועות, ובאלו ט"ו ימים יש שלש מאות וששים שעות.

ובזה פירשו כוונת המסורה ארבעה פסוקים של אלה, והם (תהלים מב-ה) אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, (שמות לב-ח) אלה אלהיך ישראל, (ישעיהו מט-טו) גם אלה תשכחנה, (ויקרא כג-ב) אלה מועדי ה', רצונו לומר 'אלה אזכרה' תמיד כדי לתקן, ואיזהו אלה, ואמר 'אלה אלהיך ישראל' שאמרו בעגל, ומה התיקון אשר נעשה כדי שגם 'אלה תשכחנה', והשיב ואמר, 'אלה מועדי ה', שעל ידי שמירת המועדים שהם ש"ס שעות, מתבטלים אותם שש שעות של העגל שאמרו

אמור מעתה כי זהו שאמרה האתון לבלעם, שביקש לקלל את ישראל על ידי שיעורר עליהם חטא העגל: "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים". ופירש רש"י: "רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה". כלומר הלא על ידי שעתידיים לחגוג שלש רגלים שיש בהם ט"ו ימים שהם ש"ס שעות, הם מבטלים בששים את השש שעות שחטאו בעגל, אם כן הרי ברור שלא תצליח לקללם בגלל חטא העגל.

"כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה"

ויש להעיר כי רעיון נשגב זה של היהודי הקדוש בענין ביטול חטא העגל בששים על ידי שלש רגלים, מבואר ב"כתנות אור" (ריש פרשת בלק) בשם רבותיו, אשר הוסיפו לבאר בזה כמין חומר מאמר הגמרא (פסחים קיח.): "כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה, שנאמר (שמות לד יז) אלהי מסכה לא תעשה לך, וכתוב בתורה את חג המצות תשמור". ופירש רש"י: "כל המבזה את המועדות, שעושה מלאכה בחולו של מועד".

וצריך ביאור: א) מדוע באמת המבזה את המועדות הרי זה כאילו עובד עבודה זרה, (ב) מנין למד רש"י שהכוונה בזה על המבזה חול המועד, אולי הכוונה רק על המבזה את המועדות ממש, דהיינו יום ראשון ואחרון של חג הפסח, יום ראשון של חג הסוכות ושמיני עצרת ויום אחד של חג השבועות.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שכל השלש רגלים הם כפרה על חטא העגל, על ידי שיש בהם ט"ו ימים המבטלים בששים את שש השעות של חטא העגל, נמצא כי המבזה את המועדות הרי הוא מגלה דעת בכך, שאין בכוחם לבטל את חטא העגל, ואם כן אין לו כפרה על חטא העגל ולכן זה נחשב כאילו עובד עבודה זרה.

הקב"ה לאהרן, 'אהבת צדק' לצדק את בני ושנאת מלחייבן, 'על כן משחך אלקים אלקיך', אמר לו, חייך שמכל שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא אתה קח את אהרן ואת בניו אתו"

הנה כי כן יתבאר היטב מה שהשיב משה לאהרן, שהיה בוש וירא לגשת אל המזבח משום שהיה לו חלק בעשיית העגל, על כך אמר לו משה: "למה אתה בוש", על שגרמת לעשות העגל, הלא אדרבה "לכך נבחרת", לשמש בכהונה גדולה, כי מסרת נפשך להציל את ישראל מכליה.

מעתה נראה כי מטעם זה זכה אהרן להשיג ברוח הקודש, לברך את ישראל בברכת הכהנים עוד טרם שנצטווה על כך, כי היות שעלולים ח"ו לחשוב שגם אהרן פגם ולו במעט על ידי שעשה את העגל לישראל, והרי למעשה מסר את נפשו בעולם הזה ובעולם הבא, שיתלו את הסרחון בו ולא יתלו את הסרחון בישראל.

לכן דוקא ביום שהקריב את הקרבן הראשון במשכן: "עגל בן בקר לחטאת", כדי לכפר על חטא העגל, והמשיך על ידי עבודתו בקודש את השראת השכינה במשכן, כדי להראות לכל ישראל שהקב"ה כיפר להם על חטא העגל, הנה זכה באותו מעמד להשיג ברוח הקודש ברכת הכהנים, אשר יש בהם רמז ברור על כפרת ישראל על חטא העגל על ידי ביטול בששים, כדי להראות לכל ישראל שאהרן לא חטא ח"ו בעגל, אלא אדרבה מסר נפשו לטובת ישראל ובזכות זה זכה לכהונה גדולה.

הנה כי כן נזכה להשיג מעט מזעיר כמה עמקו מחשבות חכמינו ז"ל שתקנו לברך: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", כדי לגלות בזה כי מה שזכו הכהנים לברכת הכהנים, הוא רק בזכות קדושתו של אהרן שמסר נפשו להציל את ישראל, וראיה לדבר שהרי מטעם זה זכה אהרן להשיג ברכת הכהנים ברוח הקודש לפני שניתנה, והרי זה מצטרף להפליא עם הביאור שהבאנו בתחילת המאמר בשם ה"דובר שלום", שלא תקנו לברך: "אשר קדשנו במצוותיו", כי אהרן זכה להשיג ברכה זו לפני שנצטווה על כך.

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום", היא בקשה שישא ה' פניו לישראל למחול להם על חטא העגל, והנה בחטא העגל נעשה פירוד בין שבט לוי שלא חטאו בעגל לשאר ישראל, כאשר צוה להם משה (שמות לב-כז): "שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו", ועל כך מתפללים הכהנים: "וישם לך שלום", שישרור השלום בין שבט לוי לכל ישראל על ידי שיעבדו כולם את ה'.

"בקדושתו של אהרן" - שמסר נפשו להצלת ישראל

בדרך זו במסילה נעלה לבאר עומק מחשבות חכמינו ז"ל שתקנו לכהנים לברך: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה", על פי מה שכבר הבאנו לשון רש"י בפרשת שמייני: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת". והנה הטעם שהיה אהרן בוש וירא הוא משום שעשה את העגל, ולפי זה צריך ביאור מה שהשיב לו משה: "למה אתה בוש לכך נבחרת".

ומצינו על כך ביאור נפלא משני מאורות עולם המתנבאים בסגנון אחד, הלא הם ה"חתם סופר" (כמו שהביא ב"ליקוטי חתם סופר" בשם לקוטי חבר בן חיים) וה"ישמח משה" (פרשת שמייני ד"ה עוד ביאור), על פי מה שמצינו במדרש כי אהרן מסר נפשו לסייע לישראל לעשות את העגל ועל ידי זה זכה בכהונה גדולה, כמבואר במדרש (ויק"ר יג-ג):

"קח את אהרן ואת בניו אתו וגו', זה שאמר הכתוב (תהלים מה-ח) אהבת צדק ותשנא רשע... בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, בתחלה הלכו אצל חור אמרו לו קום עשה לנו אלהים, כיון שלא שמע להן עמדו עליו והרגוהו... ואחר כך הלכו אצל אהרן אמרו לו קום עשה לנו אלהים, כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא..."

אמר אהרן מה אעשה, הרי הרגו את חור שהיה נביא, עכשיו אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם המקרא שכתוב (איכה ב-כ) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ומיד הם גולין... אמר אהרן אם בונין הן [את העגל] אותו הסרחון נתלה בהן, מוטב שיתלה הסרחון בי ולא בישראל... אמר לו

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם, אשר מיד אחרי שירד מעשות החטאת והעולה והשלמים שהיו כפרה על חטא העגל, בירך אהרן את העם בברכת כהנים, אשר יש בהם רמז נפלא על כפרת חטא העגל, על ידי שלש רגלים הרמוזים בג' פסוקים: יברכך, יאר, ישא, ט"ו תיבות כנגד ט"ו ימים שיש בשלש רגלים, ששים אותיות כנגד ביטול חטא העגל בששים.

ג' ברכות כהנים כפרה על חטא העגל

ועתה בא וראה איך שמצינו בג' פסוקים אלו שבברכת כהנים ענינים ברורים המתקשרים בתיקון חטא העגל: "יברכך ה' וישמרך", פירש רש"י: "יברכך, שיתברכו נכסיך, וישמרך, שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך". והנה ענין זה רמז על חטא העגל, שהשתמשו בזהב שהשפיע להם הקב"ה כדי לעשות העגל, כמבואר בגמרא (ברכות לב):

"מאי ודי זהב, אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל". וזהו שמברכים הכהנים את ישראל: "יברכך ה'" שיתברכו נכסיך, "וישמרך" מן המזיקין, שלא יפתו אותך להשתמש בו לדבר עבירה כפי שהיה בחטא העגל.

"יאר ה' פניו אליך ויחנך", הוא כנגד מה שאמר הקב"ה למשה אחרי חטא העגל (שמות לג-א): "לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה, ושלחתי לפניך מלאך... כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך".

והנה משה רבינו סירב לקבל גזירה קשה זו ואמר לה' (שם לג-טו): "אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה". הרי שהתפלל לפני הקב"ה שימצאו ישראל "חן" בעיני ה' כדי שפניו ילכו לפנינו ולא מלאך, ועל כך מברכים הכהנים את ישראל: "יאר ה' פניו אליך", שפניו יאירו וילכו לפנינו ולא מלאך, "ויחנך" על ידי שנמצא "חן" בעיני ה'.

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דר. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com